

орд впродовж тисячоліть, про важливість внеску низки українських мислителів у розвиток науки та культури в Європі та світі, про однозначну українську приналежність Русі як однієї з найбільших європейських держав Середньовіччя тощо. Не можна оминати й козацьку тематику.

Має відбуватись також жорсткий відбір самих претендентів на викладацькі посади. І в цій справі чинниками відбору має бути як професіоналізм (включно з відповідною фаховою освітою), так і рівень їх державного патріотизму. Має бути запроваджена довічна заборона на допуск до викладацької діяльності осіб, що були визнані винними в антидержавній діяльності.

Доцільно використовувати також всі канали мас-медіа, розвивати українську кіно-продукцію та інтернет-ігри з патріотичним підтекстом. Включно з їх поширенням на закордонну аудиторію.

Комплекс цих заходів має бути розрахований на тривалу перспективу та перебувати на постійному контролі уряду й президента. Натомість матимемо суспільство з чіткою громадянською позицією що поважає Україну і буде робити все для її розвитку як незалежної та процвітаючої держави. Лише тоді українська державність позбудеться постійної загрози для самого факту свого існування, а Україна отримає твердий фундамент для стабільного зростання.

Джерела та література:

1. Полное собрание русских летописей. М.: АН СССР, 1962. Т. 2: Ипатьевская летопись.
2. Голод 1932–1933 років в Україні: причини та наслідки / Редкол.: В.А. Смолій та ін. К.: Наукова думка, 2003. 886 с.
3. Голодомор 1932–1933 років в Україні. Документи і матеріали / Упоряд. Р.Я. Пиріг. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 1128 с.
4. Конституція України. К.: Преса України, 1997. 80 с.
5. Законодавство України про освіту. Збірник законів. К.: Парламентське вид-во, 2002. 159 с.
6. Українська державність у ХХ ст. К.: Політична думка, 1996. 434 с.
7. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку ХХ сторіччя). К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. 396 с.
8. Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського НАН України. Ф. 46 «Архів В.С. Іконникова».
9. Про А. Двенадцать уроков по истории. Пер. с фр. М.: РГУ, 2000. 336 с.

Любов Шара

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

**БЛАГОДІЙНІ ЯРМАРКИ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ: СЬОГОДЕННЯ
СОСНИЦЬКОЇ ГРОМАДИ**

24 лютого 2022 р. кардинально змінило долю нашої держави й народу, поставивши чіткий кордон – «до війни». Переформатувалися різні царини політичного, економічного, культурно-духовного життя, ціннісні орієнтири, загострилися почуття милосердя, співчуття, посилилося бажання піддержати тих, хто у скрутному становищі, згуртуватися задля єдиної та спільної мети – вистояти, перемогти, відновити квітучу українську землю.

За пришвидшення миру воюють на фронті, залучають дипломатичні механізми, спираються на підтримку світової спільноти і, звісно ж, своїх співвітчизників, які активно волонтерять.

Семантика слова «волонтер» походить від латинського «Volontarius» – воля, бажання чи французького «Volontaire» – доброволець. Тобто, волонтер – особа, яка за власним бажанням допомагає іншим [2, с. 275]. Початком волонтерства у незалежній Україні вважається залучення добровольців до роботи на телефонах довіри в Одесі на початку 90-х рр. ХХ ст. та у мережі Центрів соціальної служби для молоді. Протягом 2000-х років волонтерський рух значно розширився, зросла його значимість, він став суттєвою ознакою формування громадянського суспільства. З огляду на це виникла потреба у нормативно-правовій базі й 10 грудня 2003 р. затвердили Постанову Кабінету Міністрів України, «Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг» і Закон України «Про волонтерський рух» від 19 квітня 2011 р. [2, с. 277].

Потужним стимулом для волонтерства були події Революції Гідності, анексія Криму, гібридна війна в зоні АТО/ООС, а в умовах повномасштабної агресії й поготів – волонтерство є невіддільною частиною життя переважної більшості українців.

Нарівні з дорослими долучаються до благодійних акцій і школярі. На думку педагогів, це позитивно позначається на процесі формування їхньої особистості, адже, роблячи гарні справи, вони частіше фіксують «добро» навколо себе, розкривається ціннісна сфера: гостріше відчувається «добро», зроблене самим, і «добро», зроблене для тебе іншими; розвивається людяність, жертвовність, прагнення підтримувати оточуючих, не лишатися байдужим до чужої біди. Значно пришвидшується соціалізація дитини, нею накопичується досвід комунікування, виникає відчуття приналежності до місцевої громади і суспільства загалом, а це у кінцевому результаті поглиблює моральність дитини й навколишнього світу [5].

До популярних різновидів волонтерства школярів належать благодійні ярмарки, що підтверджується інформацією, оприлюдненою у ЗМІ й на сторінках у месенджерах. Показовий приклад – дописи на офіційному сайті Сосницької громади та у мережі «Фейсбук» за березень-травень 2023 р.

Зауважимо, що Сосницька громада виникла у липні 2017 р., коли згуртувалися Сосницька селищна рада і шість сільських рад (Волинківська, Загребельська, Киріївська, Матвіївська, Пекарівська, Чорнотицька). У червні

2020 р. її склад розширився й нині вона структурована 17-ма сільськими радами, а її територія охоплює 798,8 км², де проживають 15500 осіб [7].

Від початку поточного року у загальноосвітніх школах громади стартували благодійні ярмарки. Нами опрацьовані матеріали лише про 10 таких заходів у 8-ми школах, але й вони дозволяють зробити узагальнення стосовно їхньої організації та проведення, простежити зацікавленість дітлахів, їхніх батьків, педагогів, односельців у тому, аби щиро підтримати наших захисників.

Отож, благодійний ярмарок у сільській школі – це загально громадське дійство, до якого готуються не тільки педагоги й учні, але і їхні батьки та родичі. Інформація про ярмарки є публічною, тому кожна школа намагається виторгувати якомога більше грошей, провести захід масово і найкраще, підсилюючи свій імідж. Водночас змагальність відбувається і між класами – хто наторгує найбільшу суму. Через це напередодні ретельно продумують асортимент товарів, рекламні роздзинки для приваблення покупців, декорують торгові місця – столики, – запрошують на ярмарок сусідів, знайомих, односельців. Приміром, креативно вчинив колектив Кудрівської школи, провівши ярмарок 26 травня 2023 р., відразу після свята «Останнього дзвоника». Побувши на урочистому зібранні, концерті, зголоднілі гості й дітлахи жваво розкупили їстівну продукцію упродовж години, зібравши 23 500 грн для потреб ЗСУ [11].

Ярмарки відбуваються зазвичай на шкільних подвір'ях, у спортивних залах шкіл, коридорах, де можна поставити багато столів і буде зручно для покупців. Для прикрашення приміщень використовують державну символіку, продавці вдягаються у вишиванки або використовують елементи національного одягу (віночки, жовто-блакитні стрічечки, футболки з оригінальними українськими написами тощо). Властиво, що торговців вибирають поміж тих, хто зможе привабити покупців своєю балакучістю, комунікабельністю, задіяти певні маркетингові інструменти. На столиках можна побачити невеличкі плакати з написами «разом до Перемоги», «гривня – нам, смерть – ворогам» [1; 15].

Якщо у шкільних будівлях розміщені дитячі садочки, то вони також долучаються до ярмарку. Торгують, звісно, вихователі, але поряд за столиками обов'язково ставлять малечу, вдягнену у національний одяг, що, без сумніву, є безпрограшним варіантом привабити покупців. Скажімо, так відбулося 27 травня 2023 р. у Конятинській загальноосвітній школі I-II ступенів, де задіяли до продажу діток садочка «Малятко», вдягнувши хлопчика й дівчинку у національні костюми. Відвідувачі залюбки з ними фотографувалися й неодмінно купували у них товари [10].

Асортимент пропонованого краму надзвичайно широкий: від різноманітної домашньої випічки до виробів для господарського вжитку. Варто наголосити, що школярам допомагають у приготуванні батьки й педагоги. Учителі, готуючи власноруч для ярмарки, певним чином підстраховують своїх вихованців, а батьки у такий спосіб демонструють родинну гостинність, навички

гарних господинь і господарів, адже села невеликі, усі знають один одного й спрацьовує принцип, аби «люди не сказали, що ми гірші за інших». Утім, проглядаючи кольорові фото з ярмарок, читаючи пости у фейсбуці, бачиш передусім чистосердечне прагнення зробити усе, щоб наблизити мир, помічаєш згуртованість громади, глибоке усвідомлення національної ідентичності, розуміння причетності до загальнодержавної справи.

Продукція на шкільних ярмарках представлена усілякою випічкою (пампушки, горішки, піца, галаретки, панакота, торти, пироги з вишнями, сосиски в тісті, кекси, пляцки і т. д.), напоями власного приготування (узвар, компот, лимонад, квас, гарячий шоколад, чай, кава), сувенірами (обереги, браслети, державна символіка, малюнки), консервацією, кімнатними квітами, городиною, речами для домашнього вжитку та багатьма приємними дрібничками [3; 9; 10].

Для дотримання санітарних вимог, зручності та естетичності торгу смаколики пропонуються у спеціальних лоточках, нарізуються порціями, фасуються поштучно чи в одноразовому посуді [6; 10].

Офірують на ярмарках місцеві фермери і підприємці. Зокрема, 22 березня 2023 р. у Чорнотицькій школі вони поклали у ярмаркову скарбничку по 1 тис. грн, а у Сосницькій гімназії імені О. Довженка 15 травня отримали перший донат від друзів із США – Алли і Джона Мюнч. За словами директорки освітнього закладу Тамари Чепурної, вони надіслали на потреби ЗСУ 7500 грн [3; 14].

Воліючи збільшити збір коштів, продаються безпрограшні лотереї, що додатково стимулює покупців [10; 14], проводяться спортивні змагання («Веселі старты» для першокласників [1]), присутніх розважають пісенними і танцювальними номерами на патріотичну тематику [3].

Згуртована робота шкільних колективів і місцевих громад Сосниччини дозволила акумулювати протягом березня-травня 2023 р. у 8-ми школах на 10-ти ярмарках (Сосницька гімназії та Волинківська школа провели за цей час по дві ярмарки) 381341 грн. (підраховано лише на підставі знайдених нами повідомлень). Із цієї суми зібрали 149161 грн у Сосницькій гімназії імені О. Довженка (21 березня – 68141 грн [1], 15 травня – 81020 грн [9]), 55 тис. грн – у Чорнотицькій школі (22 березня [14]), 47180 грн – у Волинківській (22 березня – 25880 грн [4] і 27 травня – 21300 грн [8]), 32 тис. грн – у Сосницькій школі (на В'юнищі, 26 березня [12]), 28 тис. грн – у Конятинській (27 травня [10]), 24500 грн – у Хлоп'яницькій (25 травня [13]), 23500 грн – у Кудрівській (26 травня [11]), 22 тис. грн – у Спаській (10 березня [15]) школах. Ярмарки у загальноосвітніх закладах вочевидь є дієвим способом згуртувати і залучити школярів й місцеві громади для підтримки ЗСУ.

Джерела та література:

1. Благодійний ярмарок «Сила добра». URL: <https://gimnaziya->

- dovzhenka.webnode.com.ua/l/blagodijnij-yarmarok-sila-dobra/
2. Ванюшина О. Волонтерський рух в Україні: еволюція, сучасний стан та статус. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/625606/mod_resource/content/1/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD.pdf
  3. Заклади освіти Сосницької громади провели низку благодійних ярмарків. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6zNxbq6BGYI>
  4. Орехович О. У Сосницькій громаді триває збір коштів для Збройних Сил України. URL: <https://chz.org.ua/u-sosnytskiy-hromadi-tryvaie-zbir-koshtiv-dlia-zbroynykh-syl-ukrainy/>
  5. Славінська М. Учніське волонтерство й благодійність під час війни, або супер-героєм може стати кожен... URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewiSs5zRhpjAhWNDhAIHQmzCgoQFnoECA4QAQ&url=https%3A%2F%2Fkristti.com.ua%2Fwp-content%2Fuploads%2F2022%2F03%2FUchnivske-volonterstvo-j-blagodijnist-pid-chas-vijny.docx&usg=AOvVaw3G6Me4e1fUJfMM-zPA1Uf>
  6. Солодовник П. У селі на Чернігівщині провели благодійну ярмарку на підтримку ЗСУ. URL: <https://cheline.com.ua/news/society/u-seli-na-chernigivshhini-proveli-blagodijnju-yarmarku-na-pidtrimku-zsu-357360>
  7. Сосницька селищна громада. URL: <https://sosnitsa-rada.gov.ua/>
  8. У Волинківській школі зібрали 21300 для ЗСУ. URL: <https://www.facebook.com/sosnitsarada/posts/pfbid04qBbDnZg4nzGQwG731oYN4HLHbzNkypRcYZsoYz9j2S9psonUTgXdAm3DVEcwUGol>
  9. У громаді на Чернігівщині під час ярмарку зібрали більше як 80 тисяч гривень на допомогу ЗСУ. URL: <https://pravda.cn.ua/y-gromadi-na-chernigivshini-pid-chas-iarmarky-zibrali-bilshe-ia-80-tisiach-griven-na-dopomogy-zsy-foto/>
  10. У Конятинській школі зібрали 28000 грн для ЗСУ. URL: https://www.facebook.com/sosnitsarada/posts/pfbid0SwdwViR7uab9V1Yiz88zdGqfjV37d2tH3Wj3vF7iXxfHBVezRxUL7KvHjTXLdFmVI?locale=hi_IN
  11. У Кудрівці на благодійному ярмарку зібрали 23500 грн для ЗСУ. URL: https://www.youtube.com/watch?v=hS_2l3Jmy00
  12. У Сосницькій школі зібрали 32 000 грн для ЗСУ. URL: <https://sosnitsa-rada.gov.ua/news/u-sosnitski-shkoli-zibrali-32-000-grn-dlya-zsu-2023-03-26>
  13. У Хлоп'яницькій школі зібрали 24 500 грн для ЗСУ. URL: https://www.facebook.com/sosnitsarada/?locale=hi_IN
  14. У Чорнотичах на благодійному ярмарку зібрали 55 000 гривень для ЗСУ. URL: <https://sosnitsa-rada.gov.ua/news/u-chornotichah-na-blagodinomu-yarmarku-zibrali-55-000-griven-dlya-zsu-2023-03-22>

15.Щербина Н. У школі на Чернігівщині зібрали 22000 грн на ЗСУ. URL: <https://cheline.com.ua/news/society/u-shkoli-na-chernigivshhini-zibrali-22-000-grn-na-zsu-346541>

Лариса Юда

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНОЇ ГРИ

Як зробити історію України невід’ємною складовою свідомості сучасного вчителя, а процес опанування історичними знаннями – невимушеною природною потребою? Ці та інші питання все частіше турбують викладачів і здобувачів освіти. Вирішення цих проблем можливе за умови застосування компетентнісного підходу. Саме компетентнісний вектор освіти у навчальному процесі лежить у площині загальноєвропейських процесів реформування та розвитку освіти.

Пріоритетність компетентнісного підходу в організації навчально-виховного процесу визначена у прийнятих урядом України нових нормативних документах (Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти). Національна стратегія визначає кардинальні зміни, спрямовані на підвищення якості та конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції України у міжнародний освітній простір [1].

Компетентнісний підхід є цільовою орієнтацією освітнього процесу в Новій українській школі і означає спрямованість навчального процесу на формування та розвиток ключових і предметних компетентностей кожного учня [2].

У сучасному освітньому процесі пріоритетним є не просте накопичення знань та предметних умінь і навичок, а й формування уміння вчитися, оволодіння навичками пошуку інформації, здатності до самонавчання упродовж життя, упровадження моделі особистісно-орієнтованого навчально-виховного процесу як оновленої парадигми освіти, у якій здобувач є суб’єктом цього процесу. Це можливо за умови оволодіння студентом загально-навчальними уміннями і навичками та розгорнутою рефлексією, а також сформованістю позитивного емоційно-ціннісного ставлення як до процесу діяльності, її результату, самореалізації особистості; особливою актуалізацією глобалізації усіх сфер життєдіяльності особистості і суспільства в умовах загальноцивілізаційних тенденцій. Для здобувача важливим є самовизначатися у житті, активно діяти, бути конкурентноспроможним на ринку праці.

Аналіз актуальних досліджень. Проблемам упровадження компетентнісно орієнтованої освіти присвячено праці І. Єрмакова, О. Ляшенка, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, Л. Сохань, І. Ящук. Розробкою